

УДК 140.8+141+314.156.316.347+17.022.1
DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.2.17>

Козленко Павло Юхимович
кандидат філософських наук,
Голова правління
Громадської організації «Одеський центр дослідження Голокосту»
вул. Садова, 10, Одеса, Україна
orcid.org/0009-0000-4660-852X

КОНЦЕПТУАЛЬНО ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНОЦИДУ: ЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ МОРАЛІ

***Актуальність дослідження.** Однією з найбільш важливих загальнолюдських цінностей на сьогоденній шаблі розвитку світового співтовариства є безпека людства, його окремих груп, особливо в ситуації різних проявів масових репресій. Однією з форм масових репресій є геноцид, ступінь суспільної небезпеки якого дуже велика. Від проявів геноциду страждають не тільки ті, хто йому піддаються. Знищуються мораль суспільства, система загальнолюдських цінностей. Саме тому необхідно не тільки вивчати геноцид як явище, а й створити концептуальне поле дослідження геноциду в рамках інституту моралі і в контексті запобігання геноциду в будь-яких формах.*

***Мета роботи** – розглянути концептуальне поле дослідження геноциду в плані абсолюту категоричного імперативу моралі. **Об'єктом дослідження** є геноцид у всіх його проявах. **Предмет дослідження** – концептуальне поле і соціально-філософська сутність явища «геноцид» з точки зору моралі.*

***Теоретико-методологічною основою дослідження** є системний аналіз різних аспектів проблеми геноциду як соціокультурного явища, доповнений принципом історизму, порівняльним методом і цивілізаційним підходом. Також використовуються соціокультурний підхід, метод дискурсивного аналізу, що передбачає проникнення в сутнісні підстави терміну, методологія вирішення глобальних проблем, метод діалогу культур як технологія розвитку мультикультуралізму і толерантності, кантівське розуміння категоричного імперативу моралі як основи життя людини і суспільства.*

***Результати дослідження.** В сучасних умовах глобалізації геноцид набуває нових якостей, і виокремлюються тенденція, що в методології наукового дослідження вирішальну роль у визначенні злочину геноциду гратиме принцип системного підходу для аналізу соціальних, культурних, економічних, політичних змін як при потуранні правлячого режиму, так і бездіяльності світової спільноти на ранніх етапах прояв геноциду, що, тим самим фактично заохочує геноцид.*

Сьогодні необхідно відчуття унікальності, значущості і цінності кожного людського життя. Саме відсутність індивідуального підходу при злочині геноциду відокремлює його від інших злочинів проти людства. Тому значущим є питання про можливість притягнення держави до відповідальності за геноцид. У вже існуючих і діючих міжнародних конвенціях, присвячених боротьбі з геноцидом, проблема відповідальності держави не вирішена, що негативно впливає на суспільну мораль і сприяє проявам геноциду.

***Ключові слова:** геноцид, цінності, мораль, соціум, культура, цивілізація, антилюдянність, людина, суспільство.*

Вступ. Людина є найскладнішою істотою на планеті – в неї одночасно уживаються: біосоціальне, рухоме одночасно як вродженими тваринними інстинктами, так і вищої відмінною здатністю людини, набутою внаслідок тривалого процесу антропосоціогенеза; соціокультурне, засноване на розумінні єдності системи взаємодії, взаємовпливу і прогресу життя людини в світі соціуму і культури; соціопсихологічне як комплексне розуміння природи і психіки людини; соціоекономічне в концептуальному взаємопроникненні соціальних процесів в економічну сутність людини. Ознакою людини спочатку виступає розум, культура – її друга природа, коли соціальне і раціональне домінує над природним, тваринним, інстинктивним. Однак, на жаль,

частина розвитку людства містить в собі філософію зла і антигуманності як смисло-життєві орієнтації, котрі сподіваються за рахунок деякої частини людей, соціальних, культурних груп, що можливо створити своє постійне благополуччя, коли так зване «світле майбутнє» деяка частина суспільства намагається побудувати за рахунок приречення на знищення інших людей і народів, що мають культурні, релігійні або національні відмінності.

Світу широко відомі трагедії Другої світової війни, де конфлікт не обмежився боротьбою озброєних сторін, а перекинувся на знищення мирного населення. На жаль, те ж саме ми відчуваємо і сьогодні, коли кожен день в Україні в результаті шизо-фашистської російської агресії гине мирне населення. Трагічні картини звірств і знущань над мирним населення можна було спостерігати і під час атаки хамас на Ізраїль.

Друга світова війна, безумовно, дає велику кількість фактів звирячого ставлення людини до себе подібним. На жаль, історія людства наповнена менш відомими, але не менш виразними і небезпечними прецедентами такої жорстокості.

З вбивствами і знущаннями над мирними людьми України та Ізраїлю були поставлені питання щодо гуманізації і моралі людства, що проєктує ідеали миру і розуму як основи життя.

Кульмінацією геноциду в ХХ столітті з'явився Голокост – загибель значної частини європейського населення Європи в результаті організованого переслідування і планомірного знищення євреїв нацистами та їх посібниками в Німеччині і на захоплених територіях в 1933-1945 роках. Передоднем і наслідком Голокосту є геноцид інших народів, в тому числі і українців, в різні історичні періоди, а саме явище геноциду систематично розвивалося, знаходячи все нові і нові форми.

На відміну від ХХ століття, сьогодні ми бачимо все нові і нові форми війни і збройної війни: інформаційна, психологічна, мережева, гібридна, терористична, тотальна.... Останні події в Україні, Ізраїлі, Косово і багатьох інших регіонах говорять про постійне приведення в дію сценарію панування імморалізму і антилюдяності, розв'язкою якого є ризик геноциду, а в названих нами випадках вже і яскраво виражені прояви геноциду. Тому, на наш погляд, дослідження явища геноциду, виключення його соціокультурного ризику у всіх аспектах і проявах є вкрай актуальним і затребуваним; це особливо важливо для будь-якого мультикультурного суспільства.

Мета роботи – розглянути концептуальне поле дослідження геноциду в плані абсолюту категоричного імперативу моралі.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення ряду **завдань**:

- визначити сутнісні характеристики геноциду;
- простежити етапи розвитку геноциду як соціокультурного явища і скласти класифікацію його форм;
- виявити можливості попередження і протистояння цьому явищу.

Об'єктом дослідження є геноцид у всіх його проявах.

Предмет дослідження – концептуальне поле і соціально-філософська сутність явища «геноцид» з точки зору моралі.

Теоретико-методологічною основою дослідження є системний аналіз різних аспектів проблеми геноциду як соціокультурного явища, доповнений принципом історизму, порівняльним методом і цивілізаційним підходом. У нашій роботі використані також соціокультурний підхід, метод дискурсивного аналізу, що передбачає проникнення в сутнісні підстави терміну, методологія вирішення глобальних проблем, метод діалогу культур як технологія розвитку мультикультуралізму і толерантності, кантівське розуміння категоричного імперативу моралі як основи життя людини і суспільства.

Результати дослідження. Відміто, що концептуальне поле терміну «геноцид» має багату філософську історію розуміння. Фактично до 1944 року для опису навмисних систематичних вбивств використовувались різні терміни, включаючи «різанину», «винищення» [5] та імплементацію дискурсу «злочини проти людства». У 1941 році Вінстон Черчилль, описуючи вторгнення Німеччини в Радянський Союз, говорив про «злочин без імені» [7].

Гібридне слово «геноцид» є поєднанням грецького слова γένος («раса, люди») і латинського суфікса-caedo («акт вбивства») [4]. Термін "геноцид" був вперше введений в ужиток польським юристом єврейського походження Рафаелем Лемкіним. У 1933 р. Р. Лемкін на міжнародній конференції з уніфікації міжнародного права в Мадриді запропонував розробити Міжнародну конвенцію проти геноциду, а також виділив наступні ознаки геноциду:

– руйнування культурних цінностей та історичної спадщини за допомогою передачі дітей однієї етнічної групи в іншу, примусового і систематичного вилучення цивілізаційнокультурних елементів, заборони на використання рідної мови, систематичного знищення книг рідною мовою цієї групи, руйнування об'єктів історичної та культурної спадщини (пам'яток, релігійних установ, музеїв і т.д.).

– акти жорстокої агресії щодо окремих фізичних і соціальних осіб; насильницьке вторгнення в приватне життя представників конкретних груп; цілеспрямоване знищення історичної, культурної та економічної основ цих груп [3].

Слово геноцид використовувалося в обвинувальних актах на судових процесах в Нюрнберзі, що проводилися з 1945 року, але виключно в якості описового терміну, ще не в якості офіційного юридичного терміну [6]. Так звані польські судові процеси щодо геноциду Артура Грейзера і Амона Леопольда Гота в 1946 році були першими судовими процесами, в яких у вирокі був включений термін геноцид [2]. Міжнародний правовий статус цей термін отримав після Другої світової війни в грудні 1948 року («Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього» [1]) як поняття, що визначає найтяжчий злочин проти людства.

У соціокультурному і цивілізаційному розумінні термін «геноцид» являє собою цілеспрямоване знищення окремих груп людей, сформованих за національними, етнічними, релігійними чи расовими підставами. При цьому геноцид руйнує всі моральні підстави суспільства і базовий комплекс прав людини: на життя, здоров'я, особисту недоторканність, безпеку, духовну та інтелектуальну свободу, етнічну і генетичну відособленість і так далі. Важливо відзначити, що геноцид фокусується на приналежності індивіда, до конкретної групи, сформованої довільно. В цьому і полягає жажливість геноциду – його суб'єктивно-довільний характер, що знищує всі культурні і духовні досягнення як конкретної групи, що зазнала геноциду, так і всього людства.

Відзначимо важливий юридичний аспект: геноцид і масові вбивства, з точки зору праворозуміння, зовсім не одне і те ж; при цьому елемент масового вбивства не виступає обов'язковою кваліфікуючою властивістю геноциду, хоча число жертв і є найважливішим і визначальним з індикаторів, що вказують на його можливе вчинення.

Тут важливий мотив геноциду. Геноцид, за своєю суттю, є цілеспрямованим злочином, який готується і здійснюється розсудливо, маючи на увазі знищення будь-якої групи або народу. Весь жах полягає в тому, що геноцид має помилкове, але обґрунтування з боку, яка і здійснює його. Етно-культурній або іншій групі, які піддаються геноциду, пред'являється неправдивий список звинувачень. Це, в більшій чи меншій мірі, розроблене звинувачення, але дані звинувачення в силу своєї ефемерності ніколи не виносяться до суду. Як правило, такі звинувачення являють собою набір пропагандистських штампів, релігійних і світоглядних забобонів, які існують в будь-якому суспільстві. Цим забобонам ідеологи геноциду надають легкотравну форму для розуміння їх широким масами і активно використовують. Мотивом для звинувачень є повністю вигадані гіперболізовані звинувачення, наприклад, «Протоколи сіонських мудреців», в яких нібито описувалися плани євреїв по захопленню світу.

Звинувачення, як правило, вкидається в систему громадської думки і активно поширюється за допомогою пропаганди. Однак, це не універсальне правило. Так, в СРСР замовчувався фактичний геноцид українців під час Голодомору, кримських татар, естонців і чеченців у 1944 році.

Геноцид не може бути влаштований на «порожньому місці», для нього необхідна тривала підготовка по обробці суспільства, воно повинно визнати необхідність геноциду. Це визнання може привести до активних дій, але, як правило, для ініціатора геноциду головне достатньо того, що більшість населення буде пасивним під час геноциду. Тим самим стосовно населення

геноцид має на увазі пасивність більшості населення, завдяки чому зміцнюється влада ініціатора геноциду. Саме в цьому основна мета геноциду – зміцнити диктаторам і диктатурам свою авторитарно-тоталітарну владу. Але не в кожній країні таке можливо. Чому нами і робиться висновок про відповідальність усіх громадян тієї держави, яка здійснює геноцид. Тому ми вважаємо це значущим для всіх подальших досліджень про **відповідальність моральної складової (не юридичної вини) всіх громадян росії за здійснення геноциду українців**.

Геноцид підкреслює відмову у визнанні права на розвиток і існування людських груп так само, як людиновбивство означає відмову у визнанні права на життя людських істот; подібна відмова у визнанні прав на існування тягне за собою непоправні втрати для людства, що виражаються в позбавленні культурних, цивілізаційних та інших цінностей, які характерні для людських груп, що знищуються. Геноцид суперечить моральному закону, цілям і цінностям людства. Саме тому покарання за злочини геноциду не мають терміну давності і є питанням міжнародного права та всесвітнього значення.

Концептуальне поле геноциду сходить своїми витокami до давніх часів, коли повне знищення будь-якої групи людей сприймалося як спосіб боротьби за виживання.

З плином часу еволюціонували і ускладнювалися суспільні відносини, значно удосконалилася мораль, розвивалася гуманізація суспільства і людини. Важливо розуміти, що сучасне цивілізоване суспільство засуджує геноцид як табу, геноцид завжди відбувається в специфічних соціокультурних, соціополітичних, соціопсихологічних умовах.

Саме тому сьогодні важливо наполягати на розширеному тлумаченні **геноциду** як систематичної і цілеспрямованої концепції/системи знищення людей, пов'язаної з політичними, соціальними, культурними, расовими, етнічними та релігійними мотивами. А особливістю геноциду є його розуміння в плані злочину проти самих основ людяності. Людина, соціальна група, суспільство, держава, що здійснюють геноцид, не можуть піти від відповідальності в сучасному світі, заснованому на моралі. Отже, важливо розглядати прояви геноциду всебічно і багатогранно, позначаючи його складний характер, різнобічну мотивацію, безліч варіантів здійснення.

У сучасній трактовці геноцид, крім класичного розуміння, визначається діями, які можна позначити наступним чином:

- інфантицид;
- геронтоцид;
- культуркамф.

Усі ці явища супроводжують геноцид як соціокультурну, соціополітичну, соціопсихологічну, соціомовну практику, при цьому вони акцентують увагу на найбільш важливі елементи геноциду.

Інфантицид – це вбивство дітей, створення умов для високої смертності дітей, неможливості отримувати їм кваліфіковану медичну допомогу, вчитися і мати доступ до культурних і релігійних цінностей властивим даній групі. Інфантицид знищує майбутнє етнічної групи, піддається геноциду, без підростаючого покоління життя і розвиток етнічної групи неможливо. Варіантом інфантициду виступає насильницьке вилучення дітей з сімей, передача їх в етнічно, класово, політично, культурно, релігійно, національно правильні сім'ї. Така практика була поширена в СРСР, коли діти з соціально чужих класів –перевиховувалися в дитячих колоніях, в Маоїстком Китаї і полпотовскої Камбоджі. Не чужа така форма геноциду і сучасної росії, що краде дітей з України. Так, экс-голова Ради Федерації, депутат Миронов викрав дітей з України і змінив їм особисті дані.

Геронтоцид є знищенням старих. Геронтоцид пов'язаний з тим, що етнічна група не може підтримувати життя однієї з найбільш слабкої категорії своїх членів. Люди похилого віку не отримують необхідної допомоги, як соціальної, так і економічної, медичної. Дуже сумно було спостерігати початкову форму геронтоциду при коронавірусі, коли допомога надавалася навіть в розвинених країнах в більшій мірі молодим людям під ефемерним приводом, що люди похилого віку вже пожили своє. Якщо яка-небудь культурно-етнічна група не може або не хоче

підтримувати існування літніх людей, то відбувається девальвація цінностей даної групи, її світогляд, видозмінюється, відмовляючись від категоричного імперативу моралі.

Культуркампф (боротьба з культурою), зміст даного етапу пов'язаний з тим, що відбувається знищення всіх цінностей етнічної групи, яка піддається геноциду. При цьому частина культурних цінностей знищується, а частина переміщається. Знищуються ті цінності, які прирочені виключно етнічній групі і не можуть бути застосовані будь-яким іншим чином. Переміщуються ті цінності, які мають якусь цінність для організатора геноциду.

Важливість культуркампфа в тому, що він знищує культуру групи, що зазнала геноциду, або розвиває культуру і знищує можливість відновлення етнічної групи і розвитку її культурного різноманіття.

Сутнісним аспектом практики геноциду виступає мотив самовиправдання. Цей мотив пов'язаний з тим, що група, яка здійснює геноцид, по-перше, захищається, а по-друге, діє у відповідь за якісь вигадані діяння знищеної групи.

Аналізуючи проблему відповідальності за геноцид або прояви геноциду виділимо чотири види учасників геноциду.

Перший – це безпосередні виконавці акцій. Їх може бути довільна кількість. Ні кількість учасників геноциду, ні роль, яку відіграє безпосередній виконавець, не виправдовує учасників геноциду.

Другий рівень – керівники геноциду як цілеспрямованого політичного акту. Це можуть бути як люди, впевнені в своїй правоті, наприклад, л. франк в Німеччині, так і керівники за посадою, як вищі керівники офіційних державних органів в Росії. Особисте ставлення до акцій геноциду виступає як особистісна характеристика і може впливати на інтенсивність акцій геноциду.

Третій рівень – ідеологи геноциду. Ідеологами геноциду виступають політичні, релігійні діячі, науковці, письменники та громадські діячі, які підтримують та пояснюють геноцид як об'єктивну дію. Ідеологи не менш страшні, ніж безпосередні виконавці акцій геноциду, тому в Нюрнберзі був судимий і повішений ю. штрайхер – видавець журналу «Штурмовик», який систематично розпалював ненависть до євреїв. Ось чому для сьогоденного розвиненого суспільства вкрай важливо посадити на лаву підсудних дубових, соловйових, карасьових та інших підбурювачів російського шизо-фашизму, безумовно винних у геноциді в Україні.

Підбурювання на вчинення геноциду є формою участі, коли інша людина не здійснює акт геноциду безпосередньо. Пряме і публічне підбурювання на вчинення геноциду є міжнародним злочином навіть у відсутності доказу, що геноцид був фактично скоєний в результаті підбурювання.

Четвертий рівень учасників геноциду – пасивне населення. Саме пасивність основної маси населення дозволяє здійснювати акти геноциду. Населення робить вигляд, що не знає і не цікавиться тим, що відбувається в країні. Так було в Німеччині, СРСР, так відбувається і в сучасній росії.

Окремо можна винести пасивність міжнародного співтовариства щодо політики геноциду. В історії людства порівняно мало випадків гуманітарних інтервенцій, коли іноземні держави намагалися впливати на внутрішню політику держав, в яких відбувалися акції геноциду.

Слабким місцем у міжнародній практиці протидії геноциду виступає те, що світова спільнота ще не змогла сформулювати єдиної системи оцінки актів геноциду, організації яка займалася фіксацією фактів геноциду та особі причетних до актів геноциду.

Таким чином, до теперішнього часу політика геноциду засуджена всіма розвиненими державами світу, але при цьому факти геноциду постійно з'являються в сучасному світі, а світова спільнота не володіє ефективним механізмом протидії даним фактам.

В сучасній ситуації, коли прояви геноциду ми спостерігаємо в Україні та Ізраїлі зі сторони як держави-агресора, так і терористичного угруповання хамас, необхідно жорстко і показово припинити акти геноциду всім міжнародним співтовариством.

Висновки. Геноцид спричиняє непоправні втрати для людства, що позбавляється соціальних, культурних, цивілізаційних та інших цінностей, присутніх як у знищуваних людських групах, так і в суспільстві. Геноцид суперечить моральному закону і цілям людства.

Обставинами, що створюють необхідні умови для геноциду, і сприяють вчиненню актів геноциду, є:

- стан війни або збройного конфлікту;
- слабке застосування права міжнародним співтовариством щодо осіб, винних у геноциді;
- невтручання органів державної влади в акції місцевої влади, військової влади або навмисне ігнорування фактів геноциду;
- невтручання міжнародних організацій, збройних, військово-поліцейських сил у внутрішні справи суверенних держав, в яких мають місце зафіксовані випадки геноциду;
- недостатній розвиток інститутів демократії і гласності в державі, де відбувається геноцид, а частіше повна відсутність демократії.

У разі визнання фактів геноциду міжнародним судом необхідне проведення особливого процесу ініційованого жертвами геноциду. Такий суд може відбутися як в країні, де відбувалися акти геноциду (Нюрнберзький процес), так і за місцем знаходження міжнародних судів (Гаага, Нью-Йорк). Особливість цього шляху визнання геноциду в тому, що процес визнання йде паралельно з судовим розслідуванням і спирається на рішення Міжнародного суду.

Складність визнання геноциду пов'язана з тим, що не всі держави визнають факти геноциду.

Найбільш очевидним наслідком відмови у визнанні факту геноциду виступає відмова в компенсації жертвам геноциду і реституції власності і культурних цінностей.

Геноцид зрушує моральні норми та цінності суспільства. Необхідно виробити концепції запобігання геноциду світовим співтовариством в якості найжорсткішої реакції ще при перших ознаках чи проявах геноциду. Суспільство ХХІІ століття повинно має жити без геноциду так, як сьогодні воно живе практично без чуми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього. URL: <https://www.kmu.gov.ua › news › zaiava-mzs-ukrainy-..> (дата звернення: 22.05.2024).
2. Kim C. Priemel, Alexa Stiller. Reassessing the Nuremberg Military Tribunals: Transitional Justice, Trial Narratives, and Historiography (War and Genocide, 16), 2012. 334 p.
3. Raphael Lemkin. "Acts Constituting a General (Transnational) Danger Considered as Offences Against the Law of Nations," (Madrid, Spain: 5th Conference for the Unification of Penal Law in Madrid, Spain, October 1933). URL: <http://www.preventgenocide.org> › ... (дата звернення: 22.05.2024).
4. Stanton, Gregory H., What is genocide?, Genocide Watch. URL:<http://www.genocidewatch.net/genocide-2/what-is-genocide/>. (дата звернення: 22.05.2024).
5. Trafzer, Clifford E.; Hyer, Joel R. Exterminate Them! Written Accounts of the Murder, Rape, and Slavery of Native Americans during the California Gold Rush, 1848–1868. Michigan State University Press, 1999. 177 p.
6. "What Is Genocide?", Holocaust Encyclopedia, United States Holocaust Memorial Museum, 24 June 2014. URL:<https://www.encyclopedia.ushmm.org> › ... (дата звернення: 22.05.2024).
7. Winston S Churchill. The Second World War: Vol.III; The Grand Alliance, 1950. P.331-333.

REFERENCES

1. Konventsiiia pro poperedzhennia zlochynu henotsydu i pokarannia za noho. [Convention on the suppression of the evil of genocide and punishment for it]. URL: <https://www.kmu.gov.ua › news › zaiava-mzs-ukrainy-..>(data zvernennia: 22.05.2024).
2. Kim C. Priemel, Alexa Stiller. Reassessing the Nuremberg Military Tribunals: Transitional Justice, Trial Narratives, and Historiography (War and Genocide, 16), 2012. 334 p.
3. Raphael Lemkin. "Acts Constituting a General (Transnational) Danger Considered as Offences Against the Law of Nations, (Madrid, Spain: 5th Conference for the Unification of Penal Law in Madrid, Spain, October 1933). URL: <http://www.preventgenocide.org> › ... (data zvernennia: 22.05.2024).
4. Stanton, Gregory H., What is genocide?, Genocide Watch. URL:<http://www.genocidewatch.net/genocide-2/what-is-genocide/>. (data zvernennia: 22.05.2024).

5. Trafzer, Clifford E.; Hyer, Joel R. Exterminate Them! Written Accounts of the Murder, Rape, and Slavery of Native Americans during the California Gold Rush, 1848–1868. Michigan State University Press, 1999. 177 p.
6. "What Is Genocide?", Holocaust Encyclopedia, United States Holocaust Memorial Museum, 24 June 2014. URL:<https://www.encyclopedia.ushmm.org> › ... (data zvernennia: 22.05.2024).
7. Winston S Churchill. The Second World War: Vol.III; The Grand Alliance, 1950. R.331-333.

Kozlenko Pavlo Yukhimovich

Candidate of Philosophical Sciences,

Chairman of the Board

Public organization "Odessa holocaust Research Center"

10, Sadova str., Odesa, Ukraine

orcid.org/0009-0000-4660-852X

CONCEPTUALLY, THE FIELD OF GENOCIDE RESEARCH: THE MEANING OF MORAL PHILOSOPHY

Relevance of the study. *One of the most important universal values at the current stage of development of the world community is the security of humanity and its individual groups, especially in the situation of various manifestations of mass repression. One of the forms of mass repression is genocide, the degree of public danger of which is very high. It is not only those who suffer from genocide. The morality of society and the system of universal values are being destroyed. That is why it is necessary not only to study genocide as a phenomenon, but also to create a conceptual field for studying genocide within the framework of the Institute of morality and in the context of preventing genocide in any form.*

The aim of the paper is to consider the conceptual field of Genocide Research in terms of the absolute categorical imperative of morality. The object of research is genocide in all its manifestations. The subject of the research is the conceptual field and socio–philosophical essence of the phenomenon of "genocide" from the point of view of morality.

The theoretical and methodological basis of the research is a systematic analysis of various aspects of the problem of genocide as a socio-cultural phenomenon, supplemented by the principle of historicism, a comparative method and a civilizational approach. We also use a sociocultural approach, a method of discursive analysis that provides for penetration into the essential foundations of the term, a methodology for solving global problems, a method of cultural dialogue as a technology for the development of multiculturalism and tolerance, and Kantian understanding of the categorical imperative of morality as the basis of human life and society.

Research results. *In modern conditions of globalization, genocide acquires new qualities, and there is a tendency that in the methodology of scientific research, the principle of a systematic approach for analyzing social, cultural, economic, and political changes will play a crucial role in determining the crime of genocide, both with the connivance of the ruling regime and the inaction of the international community in the early stages of genocide, thereby actually encouraging genocide.*

Today, we need a sense of the uniqueness, significance and value of every human life. It is the lack of an individual approach to the crime of genocide that separates it from other crimes against humanity. Therefore, the question of the possibility of bringing the state to justice for genocide is significant. In existing and existing international conventions on combating genocide, the problem of state responsibility is not solved, which negatively affects public morals and contributes to the manifestations of genocide.

Key words: *genocide, values, morality, society, culture, civilization, antihumanity, Man, society.*